

Тюленєва Ю. В.
асистент ФММ, НТУУ «КПІ»
Маслікевич М.Р.
студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У поданій статті розглянуто наукові бачення понять “діагностика”, “економічна діагностика”. Визначено різницю між економічною діагностикою та загальною діагностикою підприємства, а також доцільність їх використання у виробничо-господарській діяльності. У процесі аналізу виявлено особливості економічної діагностики та принципи її реалізації.

In the submitted paper the scientific vision of the terms “diagnosis”, “economic diagnosis”. Defined the difference between economic diagnosis and general diagnostics company and the feasibility of their use in industrial and economic activities. In reviewing the features of economic diagnosis and principles of its implementation.

Ключові слова: економічна діагностика, підприємство, виробничо-господарська діяльність.

Вступ. На сучасному етапі формування ринкових відносин в Україні високі вимоги ставляться до оцінки ефективності функціонування підприємства як економічно самостійної основної (первинної) ланки виробничої сфери народного господарства, що виготовляє продукцію (виконує роботу або надає платні послуги), і є основою національного багатства країни. Для точної оцінки аналізу фінансової та результатів виробничого-господарської діяльності підприємства застосовують економічну діагностику. Завданням економічної діагностики є оцінка результативності господарської діяльності за кілька періодів, виявлення факторів, які вплинули на неї, а також визначення реального фінансового стану підприємства в цілому чи окремих аспектів його платоспроможності, кредитоспроможності, інвестиційної привабливості тощо. Вивченню актуальності та розкриттю сутності досліджуваного явища приділили увагу Загорна Т.О., Костенко Т.Д., Підгорна Є.О., Рижиков В.С., Панков В.А., Герасимов А.А., Ровенська В.В., Гетьман О.О., Шаповал В.М., Баранов В.В., Бердникова Т.Б., Глазов М.М., Дмитрієва О.Г., Коласс Б. та інші.

Постановка задачі. Поняття “діагностика” переважно вживається в медицині та означає мистецтво розпізнавання хвороби за її симптомами. В економічному значенні термін “діагностика” почали вживати лише останні 30 років, і здебільшого використовують як синонім дослідження, вивчення чинників впливу на підприємницьку діяльність. Таким чином, у статті ставиться завдання визначити сутність терміну “економічна діагностика” для

виявлення особливостей її застосування та перспектив реалізації у господарській діяльності підприємства.

Результати дослідження. Діагностика є інструментом аналізу та оцінки діяльності підприємства, що дозволяє передбачити можливі наслідки впливу змін на діяльність підприємства. Проте це поняття не має єдиного трактування. Герасимчук В.Г. визначає, що діагностика передбачає визначення суті та особливостей проблеми на основі всеохоплюючого аналізу, застосовуючи певний набір принципів та методів його проведення [1]. Раппопорт В.Ш. дав таке визначення: “Діагностика – управлінська робота з виявлення проблем і вузьких місць системи управління підприємством” [2]. На думку Короткова Е.М., діагностика – це визначення стану об’єкта, предмета, явища чи процесу управління за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур, виявлення в них слабких ланок та “вузьких місць” [3]. За Фаріоном І.Д., діагностика – це метод аналізу стану внутрішнього середовища організації, встановлення проблем та вузьких місць, які спричиняють відхилення та деформації об’єкта від норми чи цілі, виявлення потенційно сильних та слабких сторін, що впливають на формування та реалізацію ефективної стратегії організації [4]. Діагностика, будучи однією з функцій комплексного економічного аналізу, – “...це спосіб виявлення порушень в економіці підприємства на основі економічних ознак” [5].

Іноземні дослідники акцентують свою увагу на дослідженні фінансових показників підприємства. Так, Коласс Б. відзначає, що “...займатися діагностикою – це означає розглядати фінансовий стан підприємства так, щоб виявити в динаміці симптоми явищ, які можуть затримати досягнення поставленої мети і вирішення завдань, піддаючи небезпеці плановану діяльність” [6].

Слід відмітити розбіжність і неоднозначність у думках дослідників даного питання і, як наслідок, появу численної кількості підходів і методик до її застосування.

Особливості економічної діагностики, які були виявлені у процесі дослідження даного терміну [7], можна звести до наступних:

1. Процес діагностики – постійна систематична діяльність, ефективність якої значною мірою обумовлюється нагромадженим досвідом.

2. Базою для обґрунтування і прийняття оптимальних управлінських рішень (з урахуванням власного потенціалу підприємства та стану ринкового середовища господарювання), які є основою ефективного функціонування кожного підприємства, має бути глибокий комплексний аналіз підприємства. При цьому всі сфери діяльності підприємства оцінюються з позиції досягнення максимального економічного результату за допомогою оптимально ефективного використання наявних ресурсів.

3. Система економічної діагностики підприємства базується на використанні алгоритмів, технологій, методів і показників економічного аналізу, побудованих на інформаційній базі господарського обліку.

4. Проведення економічної діагностики дозволяє в подальшому уникнути проблем та своєчасно застосувати найбільш ефективні рішення.

Усі перелічені положення свідчать про те, що економічна діагностика передбачає більш детальне і комплексне дослідження об'єкта з метою отримання максимально достовірної інформації про поточний стан і перспективи розвитку підприємства. Комплексна економічна діагностика проводиться задля здійснення довгострокових планів економічного розвитку підприємства шляхом прийняття управлінських рішень, під час якої ширше використовується методологічний апарат й інструментарій комплексного обстеження стану підприємства. Економічна діагностика повинна застосовуватися в процесі управління підприємства безперервно, так як вона дозволяє виявляти нові тенденції в роботі суб'єкта господарювання, чітко визначити причини незадовільної діяльності підприємства, можливості та загрози, які йому передують.

Таким чином, економічна діагностика, порівняно із загальною діагностикою підприємства, є більш вузьким поняттям, оскільки визначає порушення лише в економічній області господарюючого суб'єкта [8].

Процес економічної діагностики підприємства включає в себе діагностику конкурентних позицій галузі, у якій функціонує дане підприємство, діагностику його конкурентоспроможності, виробничого потенціалу, оцінку вартості підприємства як цілісного майнового комплексу, управлінську та фінансову діагностику, діагностику економічної безпеки та корпоративної культури. Це дає нам можливість оцінити стан підприємства з метою виявлення проблем розвитку та прийняти ефективні рішення щодо його подальшого функціонування із забезпеченням рентабельності підприємства, збільшення прибутковості.

Кожна сфера діяльності підприємства потребує певного інструментарію проведення діагностики для визначення слабких сторін бізнесу. Таким чином, використовують методи збору необхідної інформації, вибір показників та методи їх аналізу, узагальнення результатів діагностики та пошук резервів покращення стану будь якого господарюючого суб'єкта.

Для покращення стану підприємства слід дотримуватись наступних принципів економічної діагностики:

1. комплексності показників через дослідження показників різних сфер діяльності;
2. визначення необхідної кількості показників для вирішення певної проблеми;
3. порівнювання показників підприємства як всередині (із показниками за останні періоди), так і зовні (із показниками конкурентів);
4. врахування часового аспекту діагностики;
5. закінченості, представлений у вигляді звіту.

Висновок. У процесі проведеного дослідження виявлено, що економічна діагностика діяльності підприємства являє собою комплексний процес виявлення, аналізу, усунення й прогнозування появи проблем у підприємства з позицій його основних напрямів та управління підприємством в розрізі його функціональних підсистем з метою підвищення ефективності управління підприємством та отримання максимального прибутку. Саме це й відіграє

важливу роль при виборі методу оцінки підприємства та надає перевагу економічній діагностиці в порівнянні з іншими підходами аналізу і обробки економічної інформації. Економічна діагностика займає особливе місце в системі управління виробничо-господарською діяльністю підприємства, оскільки від ефективності цього процесу залежить вся його подальша господарська діяльність.

Перелік посилань

1. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством: [навч. посібник] / Герасимчук В.Г. – К.: КНЕУ, 2000. – 360 с.
2. Рапопорт В.Ш. Диагностика управления: [практический опыт и рекомендации] / Рапопорт В.Ш. – М. : Экономика, 1988. – 127 с.
3. Короткова Э.М. Антикризисное управление: [Учебник] / Под ред. Э.М. Короткова. – М.: ИНФРА – М, 2000. – 432 с.
4. Фаріон І.Д. Діагностика і економічний аналіз в сфері послуг: [курс лекцій] / Фаріон І.Д., Савчук Л.І., Жукевич С.М.; за редакцією д.е.н., проф. Фаріона І.Д. – Т.: Економічна думка, 2005. – 260 с.
5. Тейл Г. Экономический прогноз и принятие решений / Тейл Г. – М.: Статистика, 1971. – 488 с.

Хринюк О.С.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Москаленко Л.А.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

В статті висвітлюються суть, основні етапи та процес фінансового оздоровлення підприємств у кризових умовах.

In the article essence, basic stages and process of the financial making healthy of enterprises, light up in crisis terms.

Ключові слова: антикризове управління, фінансове оздоровлення, криза, санація, банкрутство, антикризова програма, антикризові заходи.

Вступ. Ефективна діяльність підприємства передбачає своєчасне виявлення несприятливих тенденцій у своєму розвитку, використання певних шляхів та засобів покращення фінансового стану. Особливо гостро постає проблема фінансового оздоровлення підприємства в кризових умовах для українських підприємств. При цьому дуже важливим є виявлення та аналіз причин фінансової кризи і відповідно правильний вибір санаційних заходів для підвищення його прибутковості.

Вирішенням цих проблем займається багато практиків та науковців. Питанням фінансового оздоровлення підприємств присв'ячені праці, зокрема, таких вчених як О.В. Андрєєва, А.Б. Кондрашихін, Леміш А. М., Т.В. Пепа, В.О. Федорова, та інших.